

Sygnatura akt I C 2366/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań , dnia 25 maja 2016 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: **SSO Sławomira Hańczewska**

Protokolant: **st. sekr. sąd. Monika Szulc**

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 11 maja 2016 r. w Poznaniu sprawy z powództwa

E. B. , P. B.

przeciwko

(...) Bank (...) S.A. w W.

o ustalenie częściowej nieważności umów oraz uznanie niektórych postanowień umów za niedozwolone

1. Oddala powództwo.

2. Kosztami postępowania obciąża stronę powodową i zasądza od powodów na rzecz pozwanego kwotę 7.217 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Sławomira Hańczewska

UZASADNIENIE

Powodowie E. B. i P. B. w pozwie wniesionym przeciwko (...) Bankowi (...) SA z siedzibą w W. domagali się ustalenia częściowej nieważności dwóch umów kredytu mieszkaniowego z dnia 21 grudnia 2006 r. w zakresie zastosowania waloryzacji kursem obcej waluty, ewentualne ustalenia, że postanowienia powyższych umów w zakresie, w jakim przewidują waloryzację świadczeń kursem obcej waluty stanowią klauzulę niedozwolone i nie wiążą stronę, a nadto, że konkretne, wskazane w pozwie klauzule są niedozwolone i nie wiążą stron.

Uzasadniając swoje żądania powodowie wskazali, iż dnia 21 grudnia 2006 r. zawarli z (...) Bank (...) SA w G. dwie umowy kredytu mieszkaniowego na kwotę stanowiącą równowartość 487.880,56 franków szwajcarskich, która to kwota na dzień zawarcia umów odpowiadała wartości 1.130.858,30 zł. Tytułem udzielonych kredytów powodom wypłacono 1.100.825,30 zł. Powodowie podnieśli, że nie byli informowani o zagrożeniach związanych z ryzykiem kursowym. W umowie znalazły się bowiem jedynie ogólne zapisy o możliwym wpływie zmiany kursu franka szwajcarskiego na wysokość zobowiązania, przy czym nie wyjaśniono ani mechanizmu działania tego wpływu ani nie ostrzeżono przed możliwą skalą zjawiska. Oprócz tego powodowie zarzucili, że to na nich zostało przerzucone całe niebezpieczeństwo niekorzystnych zmian kursy waluty, a bank był uprawniony do arbitralnego ustalania tegoż kursu. Na tej podstawie powodowie zarzucili nieważność klauzuli waloryzacyjnej. Oprócz tego podnieśli, że umowa jest sprzeczna z ustawą - Prawo bankowe, bowiem wartość, którą muszą zwrócić bankowi przewyższa kwotę udzielonego kredytu. Powodowie zarzucili również, że kwota kredytu nie była z góry ustalona, lecz zależała od kursu, co w ich ocenie stanowi obejście ustawy. Powodowie zarzucili również pozornosc umowy, wskazując, że pozwany udzielając kredytu w istocie nie dysponował kwotą we frankach szwajcarskich (pozew - k. 2-17).

W odpowiedzi na pozew (k. 45-80) pozwany (...) Bank (...) S.A. z siedzibą W. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Pozwany w pierwszej kolejności zwrócił uwagę, że powodom zaproponowano najpierw zaciągnięcie kredytu w polskich złotych, jednak nie skorzystali oni z tej możliwości, bowiem kierując się wysokością miesięcznej raty wybrali kredyt we frankach szwajcarskich i to mimo odmiennych zaleceń banku. Oprócz tego powodowie złożyli oświadczenia o świadomości ryzyka zmiennej stopy procentowej, ryzyku kursowym, ryzyku zmiany spreadu walutowego. Wobec tego posiadali oni pełną wiedzę potrzebną do podjęcia decyzji. Pozwany zwrócił również uwagę, że za pieniądze uzyskane z kredytu powodowie kupili cztery nieruchomości, wobec czego z pewnością nie miały one wszystkie zaspokajać ich potrzeb mieszkaniowych lecz były przeznaczone na wynajem. Wobec tego, zdaniem pozwanego, nie można powodów uznać za konsumentów. Pozwany zarzucił również brak interesu prawnego powodów podnosząc, że co do części kredytu, który został spłacony, żądania powodów mogą być zrealizowane pozaprocesowe, dzięki postanowieniom tzw. ustawy antyspreadowej, zaś gdy idzie o niespłaconą część kredytu - powodom przysługuje dalej idące żądanie - o zwrot świadczenia nienależnego. Pozwany zakwestionował również zarzuty powodów co do sprzeczności umowy z ustawą, zasadami współżycia społecznego, jak również o abuzywności wskazanych postanowień umowy. W szczególności pozwana zwróciła uwagę, że wpisanie konkretnych postanowień do rejestru klauzul abuzywnych nie zwalnia Sądu z obowiązku poddawania ich ocenie na podstawie art. 385(1) K.c.

W toku dalszego postępowania strony podtrzymały swoje stanowiska procesowe.

Sąd ustalił, co następuje.

Dnia 21 grudnia 2006 r. zawarli z (...) Bank (...) SA w G. dwie umowy kredytu mieszkaniowego na kwotę stanowiącą równowartość 487.880,56 franków szwajcarskich, która to kwota na dzień zawarcia umów odpowiadała wartości 1.130.858,30 zł. Tytułem udzielonych kredytów powodom wypłacono 1.100.825,30 zł. Powyższe kredyty były denominowane na franki szwajcarskie, co oznacza, że po ich wykorzystaniu kwota kredytu była przeliczona ze złotych polskich na franki szwajcarskie i od tego momentu saldo kredytu zostało wyrażone w tej walucie. Podobnie spłata odbywała się na analogicznych zasadach, tyle że przeliczenie odbywa się z franków szwajcarskich na złote polskie według kursu ustalonego przez pozwanego w formie tzw. tabeli kursów walut.

Powyższy stan faktyczny nie jest w ogóle sporny między stronami. Sporna pozostawała jedynie ocena stanu faktycznego w kontekście zgłoszonego przez powodów roszczenia zarówno co do dopuszczalności jak i zasadności.

W przedmiotowej sprawie Sąd przeprowadził dowód z zeznań świadków M. S. (1) i K. J. i M. W. – pracowników pozwanego, którzy prowadzili rozmowy dotyczące zawarcia umowy kredytowej w imieniu banku, świadka córki stron – M. S. (2), oraz z przesłuchania strony powodowej. Z przeprowadzonych dowodów wynikało, że przy zawieraniu umowy pracownicy dołożyli należytej staranności, poinformowali o ryzyku walutowym i innych konsekwencjach umowy, strona powodowa nabyła nieruchomości na potrzeby swojej rodziny, jako konsumenci. Ponadto powód był i jest osoba dobrze zorientowaną w sytuacji ekonomicznej, bankowej i związanej z rynkiem walutowym.

Wobec uznania braku interesu prawnego powodów w dochodzeniu roszczenia pozostałe zgromadzone w sprawie dowody nie miały znaczenia dla sprawy.

Sąd również oddalił wnioski strony powodowej o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych i pozostałe wnioski dowodowe z dokumentów, albowiem nie miały one znaczenia merytorycznego dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

W toku niniejszego postępowania powodowie domagali się ustalenia, że częściowej nieważności dwóch umów kredytu mieszkaniowego z dnia 21 grudnia 2006 r. w zakresie zastosowania waloryzacji kursem obcej waluty ewentualne

ustalenia, że postanowienia powyższych umów w zakresie, w jakim przewidują waloryzację świadczeń kursem obcej waluty stanowią klauzulę niedozwolone i nie wiążą stronę, a nadto, że konkretne, wskazane w pozwie klauzule są niedozwolone i nie wiążą stron.

Podstawę obu tych żądań stanowi art. 189 K.p.c. zgodnie z którym powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. W pierwszej kolejności zatem należało dokonać oceny istnienia po stronie powodowej interesu prawnego w rozumieniu powyższego przepisu.

Jak wiadomo sam art. 189 k.p.c. nie definiuje pojęcia interesu prawnego, a jego rozumienie było wielokrotnie przedmiotem orzecznictwa sądowego i doktryny. Można powiedzieć, i taki pogląd spotyka się orzecznictwie, iż "interesu prawnego" jest szczególnym rodzajem klauzuli generalnej (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2012 r. II CSK 252/11 LEX nr 1169345). Jak w przypadku każdej klauzuli generalnej, także i w przypadku interesu prawnego nie jest możliwe stworzenie jednego wzorca pojęcia, „interesu prawnego”, który mógłby być stosowany w każdej sprawie, zawsze bowiem o istnieniu interesu prawnego w dużej mierze decydują konkretne okoliczności sprawy, z którą występuje powód. Na tle dotychczasowego dorobku orzecznictwa i doktryny można jednak poczynić parę uwag istotnych do badania interesu prawnego w danej sprawie. Warto w tym miejscu przytoczyć szerokie rozważania poczynione na ten temat przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku w uzasadnieniu do wyroku z dnia 20 listopada 2012 r. (sygn. akt I ACa 499/12, vide Portal Orzeczeń Sądów Powszechnych).

Po pierwsze interes prawny jest kategorią obiektywną w tym znaczeniu, iż dla jego istnienia czy nieistnienia nie ma w zasadzie znaczenia to, że powód odczuwa subiektywną potrzebę ochrony swych praw. Zawsze musi zatem istnieć obiektywna niepewność co do stanu prawnego lub prawa, która wymaga usunięcia (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 1989 r. III CZP 21/89 OSNC 1990/2/29, uzasadnienie uchwały SN z dnia 5 grudnia 1991 r. III CZP 110/91 OSNC 1992/6/104; wyrok SN z dnia 14 marca 2012 r. II CSK 252/11, LEX nr 1169345; wyrok SN dnia 21 lutego 1997 r. II CKU 7/97 CZP 10/86, OSNCAP 1987, z. 1, poz. 12).

Po drugie powszechnie się przyjmuje, iż nie istnieje interes prawny powoda wytoczeniu powództwa na podstawie art. 189 k.p.c. kiedy realnie możliwym jest uzyskanie przez niego ochrony lub usunięcie stanu niepewności w inny sposób w inny sposób. A zatem jeżeli do usunięcia stanu niepewności czy zagrożenia sfery prawnej powoda istnieje możliwość wytoczenia innego powództwa np. o świadczenie - to taka możliwość wytoczenia takiego powództwa wyłącza istnienie interesu prawnego (por. w tym zakresie: uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 grudnia 1968 r., III CZP 103/68, OSNCP 1969, Nr 5, poz. 85, uchwała z dnia 27 lipca 1990 r., III CZP 38/90, OSNC 1991, nr 2-3, poz. 25, wyroki SN: z dnia 6 czerwca 1997 r., II CKN 201/97, M. Prawn. 1998, nr 2, s. 3, z dnia 3 grudnia 1997 r., I CKN 365/97, nie publ., z dnia 21 stycznia 1998 r., II CKN 572/97, nie publ., z dnia 22 listopada 2002 r., IV CKN 1519/00, nie publ., z dnia 27 stycznia 2004 r., II CK 387/02, nie publ., z dnia 13 września 2007 r., III CSK 123/07, nie publ., z dnia 18 czerwca 2009 r., II CSK 33/09, nie publ.; z dnia 14 marca 2012 r. II CSK 252/11 LEX nr 1169345).

Po trzecie istnienie interesu prawnego jest konieczne, nie tylko w momencie wytoczenia powództwa ale również konieczne jest jego istnienie w chwili wyrokowania (por. np. orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 30 grudnia 1968 r. III CZP 103/68, OSNCP 1969 z. 5, poz. 85; z dnia 14 lipca 1972 r. III CRN 607/71, OSNCP 1973 z. 4, poz. 64; z dnia 19 listopada 1996 r. III CZP 115/96, OSNC 1997 z. 4, poz. 35; wyrok SN z dnia 14 lipca 1999 r. II CKN 422/98 Lex nr 528143).

Po czwarte interes prawny nie istnieje w okolicznościach ukształtowanych jednoznacznie stanem prawnym i niekwestionowanymi zdarzeniami prawnymi (por. teza 8 do art. 189, str. Komentarza do Kodeksu Postępowania Cywilnego pod redakcją E. Gniewka – Wydawnictwo C. H. Beck Warszawa 2012; i powołany tam wyrok SN z 21 lutego 1997 r. II CKU 7/97).

Po piąte wreszcie skoro powództwo wytoczone na podstawie art. 189 k.p.c. zmierza do likwidacji stanu niepewności sfery prawnej, to interes prawny nie będzie istniał także w takiej sytuacji, gdy cel taki wytoczonym powództwem nie zostanie osiągnięty, czyli gdy sfera prawna powoda nawet przy uwzględnieniu powództwa pozostałaby dalej zagrożoną, zagmatwaną lub niejasną (por. w tym zakresie powołane w apelacji wyrok SN z 24 marca 1987 r. III

CRN 57/87, OSNPG 1987, nr 7, poz. 27). Nigdy też powództwo o ustalenie nie może być traktowane jako sposób na pozyskanie środka dowodowego, z którego strona mogłaby następnie skorzystać w innym postępowaniu (por. uchwała z dnia 3 listopada 1994 r., I PZP 45/94 - OSNAPiUS 1995, Nr 6, poz. 74 wyroki z dnia: 17 grudnia 1997 r., I PKN 434/97 - OSNAPiUS 1998 r. Nr 21, poz. 621, 23 lutego 1999 r., I PKN 597/98 - OSNAPiUS 2000 Nr 8, poz. 301; wyrok SN z dnia 23 lutego 1999 r., I PKN 597/98, OSNAPiUS 2000 Nr 8, poz. 301).

W ocenie Sądu w niniejszej sprawie nie jest możliwe uznanie, że powodowie posiadają interes prawny tak w dochodzeniu roszczenia zgłoszonego jako żądanie główne, jak i ewentualne.

W istocie oba żądania powodów zmierzają do zakwestionowania (czy to poprzez ustalenie nieważności czy uznanie postanowień za abuzywne) waloryzowania kredytu kursem waluty obcej. Powodowało to bowiem, że wysokość raty uzależniona była od każdorazowego kursu, w tym przypadku franka szwajcarskiego, którego wysokość dodatkowo ustalana była samodzielnie przez bank. Należy przy tym zwrócić uwagę, że tabele kursów walut stosowane przez banki w latach ubiegłych do kredytów denominowanych do walut obcych nie były przez kredytobiorców kwestionowane dopóty, dopóki kurs waluty polskiej do głównych walut, w których udzielono kredytów lub do których kredyt ten był denominowany był stabilny. Nawet bowiem wysoki poziom spreadu stosowanego przez bank przy przeliczaniu walut nie pozbawiał atrakcyjności kredytu walutowego (denominowano do waluty obcej), jego oprocentowanie było bowiem dużo bardziej atrakcyjne, niż oprocentowanie kredytów w walucie polskiej. Jak się zdaje większość kredytobiorców nie uświadamiała sobie jednak ryzyka związanego z typem kredytami, które w istocie były pewną spekulacją waluta obcą, z czym wiązało się duże ryzyko, które w ostatnich latach stało ryzykiem realnym, ciężko doświadczając kredytobiorców. Kredytobiorcy w walce polskiej eliminowali to ryzyko, w zamian za płacenie wysokich odsetek do rat spłacanego kapitału. Bez wnikania szerzej w to zjawisko wypada zauważyć, iż w okresie od zawarcia umowy przez powodów do chwili obecnej kurs franka szwajcarskiego w stosunku do złotówki wzrósł o ponad 1,50 zł (dane: <http://www.money.pl/pieniadze/nbparch/srednie/>). Wysoki kurs walut obcych w stosunku do złotówki spowodował, iż wysokość tzw. spreadu bankowego, zwłaszcza kształtowanego dość dowolnie przez banki, w tym przez pozwanego, stała się dla kredytobiorców dodatkowym istotnym kosztem ponoszonym w związku ze spłatą kredytu. Ponieważ problem ten dotyczył istotnej liczebnie grupy obywateli i stał się ważki społecznie - dostrzegł go również ustawodawca, który nie mając możliwości wpływu na kurs walut obcych w stosunku do złotówki, postanowił umożliwić kredytobiorcom uniknięcie ponoszenia kosztów spreadu. W tych to okolicznościach doszło do uchwalenia ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U Nr 165 - poz. 984), przy czym projekt ustawy w tym zakresie wniesiony przez grupę posłów dotyczył początkowo zmiany ustaw dotyczących kredytu konsumenckiego (por. uzasadnienie projektu druk sejmowy nr 4350).

Przedmiotowa ustawa weszła w życie z dniem 26 sierpnia 2011 r., a jej regulacje także nie pozostają bez wpływu na kwestię istnienia po stronie powodów interesu prawnego. Należy bowiem zwrócić uwagę, na wprowadzony tą ustawą ust. 3 art. 69 Prawa bankowego, zgodnie z którym to przepisem - w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie. W tym przypadku w umowie o kredyt określa się także zasady otwarcia i prowadzenia rachunku służącego do gromadzenia środków przeznaczonych na spłatę kredytu oraz zasady dokonywania spłaty za pośrednictwem tego rachunku. Istota tego przepisu sprowadza się do tego, że kredytobiorcy w ogóle nie muszą korzystać z kursów walut banku, w którym wzięli kredyt, a spłaty kredytu mogą dokonywać bezpośrednio w tej walucie pozyskanej od podmiotu trzeciego (innego banku, kantoru itd.). Wprawdzie art. 4 ustawy regulujący jej zastosowanie do umów zawartych przed jej wejściem nie wymienia ust. 3 art. 69 Prawa bankowego, jako przepisu mającego zastosowanie do umów zawartych przed wejściem ustawy, ale zdaniem Sądu jest to jedynie specyfika tej regulacji, bowiem siłą rzeczy zastosowanie go do rat już spłaconych nie byłoby możliwe. Nie powinno zatem w świetle przepisów ustawy 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw budzić wątpliwości, to że nie zachodzi żadna niepewność, co do zasad spłaty kredytu przez powodów od momentu wejścia w życie tej ustawy. Mogą oni bowiem spłacać wymagalne raty bezpośrednio w tej walucie nabytej na rynku.

Powyższe dowodzi zatem, że w zakresie rat niespłaconych powodowie nie mają interesu prawnego w ustaleniu nieważności umów ani też abuzywności konkretnych ich postanowień, bowiem ten sam cel osiągną wykorzystując instrumenty wprowadzone wspomnianą powyżej nowelizacją.

Wobec tego pozostawało zatem odpowiedzieć na pytanie czy powodowie posiadają interes prawny w żądaniu ustalenia za niedozwolone postanowień umownych w stosunku do części kredytu, który został już przez nich spłacony. Nie było natomiast spornym, że powodowie spłacają kredyt, stosując się do warunków wynikających z zawartej umowy - nie zostały podpisane przez nich aneksy do umów zmieniające je w części kwestionowanej przez powodów.

W ocenie Sądu wejście w życie ustawy z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw ma istotne znaczenie również w kontekście interesu prawnego powodów w ustaleniu za niedozwolone postanowień umownych także do tej części kredytu, który został już przez nich spłacony. Wejście w życie ustawy z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, w odniesieniu do umów zawiązanych przez wywarło taki skutek, że w oparciu o treść rozwiązania ustawowego strony umów kredytowych mogą, odmiennie niż wynikałoby to z umowy przez nie zawartej ukształtować sposób i termin ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego wyliczona została kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasady przeliczania na spłatę kredytu.

W niniejszej sprawie, w ocenie Sądu, spór dotyczy związania stron postanowieniami umownymi, w których to znajdują się odesłania do, ogólnie ujmując, „Tabeli kursów”. Jak już wspomniano ustawodawca, widząc że problem ten ma wymiar szerszy, uchwalił stosowną zmianę ustaw Prawo bankowe oraz o kredycie konsumenckim. Ustawę tę - w określonym zakresie - stosuje się także do kredytów, które nie zostały całkowicie spłacone do dnia jej wejścia w życie. Na banki został nałożony ustawowy obowiązek dokonania stosownej zmiany - bezpłatnie - umowy. Oznacza to, że ustawodawca uznał, że strony umowy kredytowej są związane umową ukształtowaną z uwzględnieniem rozwiązań przewidzianych ustawą z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw. Rozwiązania te odnoszą się do konieczności ustalenia przez strony szczegółowych zasad sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, a zatem mają one zastąpić przywoływane w dotychczasowych umowach „Tabele kursów” Banku.

W doktrynie wyrażane jest stanowisko, podzielane przez Sąd, że w sytuacji gdy w oparciu o treść art. 385(1) k.c. określone postanowienia umowne zostaną uznane za niedozwolone postanowienia umowne to, jeżeli w tym zakresie istnieją dyspozytywne przepisy prawa, to stosunek prawny będzie tym przepisom poddany (chodzi o rozwiązania przewidziane przepisami k.c. części ogólnej, jak i części szczegółowej, a także przepisami innych ustaw - por. Tomasz Spyra, Następstwa wadliwości ogólnych warunków bankowych).

Uznanie za niedozwolone postanowień umownych wskazanych w pozwie wywarłoby taki skutek, że w ich miejsce weszłyby rozwiązania przewidziane ustawą z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, w sposób bezpośredni w odniesieniu do części kredytu niespłaconego i w sposób pośredni do kredytu spłaconego.

Sąd podziela pogląd prezentowany w doktrynie, że w sytuacji niewywiązania się przez bank z ustawowego obowiązku nałożonego na niego art. 4 zd. 2 ustawy z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw po stronie kredytobiorcy pojawia się żądanie w postaci świadczenia niepieniężnego o zobowiązanie kredytodawcy do zawarcia umowy o treści uwzględniającej rozwiązanie przewidziane art. 69 ust. 2 pkt 4a ustawy Prawo bankowe. Ustawodawca rozwiązaniem przewidzianym art. 4 i art. 5 ust. 2 ustawy z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw zaingerował bezpośrednio w treść wykonywanych umów kredytowych dając możliwość kredytobiorcy ubiegania się - w odniesieniu do tej części kredytu, który pozostał do spłacenia - o skonkretyzowanie zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego wyliczana została kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę spłaty kredytu.

Ustalenie wysokości niespłaconego kredytu denominowanego w walucie innej niż waluta polska jest pochodną jego wysokości przy przeliczeniu kwoty kredytu pobranego w złotych według kursu kupna dewiz ustalonego przy uwzględnieniu zasad przewidzianych art. 69 ust. 2 pkt 4a Prawa bankowego w dniu wykorzystania kredytu lub transzy kredytu.

W rozpoznawanej sprawie kredyt był wykorzystywany w kilku transzach, a więc istotny dla wysokości ustalenia kredytu denominowanego we frankach szwajcarskich jest kurs kupna tej waluty w dniu wykorzystania poszczególnych transz. Spłata tak zdenominowanego kredytu następuje w ratach miesięcznych. Strony umowy kredytu na cele mieszkaniowe postanowiły, że kredyt wraz z odsetkami będzie spłacany w ratach miesięcznych. Spłata ich jest dokonywana w złotych po uprzednim przeliczeniu rat kapitałowo-odsetkowych, zgodnie z „Tabelą kursów”.

W ocenie Sądu uwzględnienie zasad ustawowych wprowadzonych do umowy kredytowej w czasie jej wykonywania - spłacania rat kredytowo-odsetkowych - wywarło taki skutek, że kredytobiorcy zostało przyznane uprawnienie do żądania określenia w sposób precyzyjny zasad kursu kupna i sprzedaży waluty, w której denominowany jest kredyt mieszkaniowy, co przekłada się na ustalenie wysokości niespłaconych rat kapitałowo-odsetkowych, spłacanych miesięcznie (ich wysokości w walucie denominowanej) oraz ustalenia kursu sprzedaży franka szwajcarskiego w dniu spłaty rat na potrzeby przeliczenia ich wysokości na zł, a więc walutę w jakiej są spłacane raty.

Ustalenie zasad spłaty kredytu w części niespłaconej w sposób pośredni może wywrzeć skutki w odniesieniu do spłaconego kredytu (spłaconych już rat). Można jedynie w sposób bardzo ogólny wskazać, że z uwagi na odwoływanie się do różnicy między stosowanym przez bank kursem sprzedaży waluty obcej a kursem skupu waluty tzw. spreadu (w ocenie Sądu przywoływane w pozwie postanowienia umowne dowodzą, iż osią sporu jest właśnie wielkość spreadu a nie inne sygnalizowane kwestie) może mieć miejsce spłacanie rat kapitałowo-odsetkowych w wyższej wysokości, niż raty ustalone przy zastosowaniu rozwiązań przewidzianych ustawą z 29 lipca 2011 r. Sytuacja taka mogła doprowadzić do tego, że w odniesieniu do spłaconych (wymagalnych) rat występować będzie nadpłata. Interes prawny kredytobiorcy w takich okolicznościach faktycznych może być w całości zaspokojony w drodze powództwa o świadczenie pieniężne.

Reasumując, skutkiem wprowadzenia przywoływanej wyżej nowelizacji było wprowadzenia narzędzia prawnego pozwalającego wyeliminować z obrotu postanowienia umowne zawierające niejasne reguły przeliczania należności kredytowych, zarówno na przyszłość, jak i w odniesieniu do wcześniej zawartych umów w części, która pozostała do spłacenia. Zatem ewentualna abuzyność tych postanowień dostrzeżona przez powodów została w powyższym zakresie usunięta. W przypadku części kredytu, który został już spłacony przez powodów, sytuacja kształtuje się odmiennie. Rozwiązania wprowadzone nowelą nie obejmują bowiem spłaconych należności. Zauważyć jednak należy, że częściowa spłata kredytu odbyła się według konkretnych zasad. Powodowie dokonali spłaty przy zastosowaniu określonego sposobu przeliczeń. Nawet jeżeli był on niejasny według treści zaskarżonych postanowień umownych, to z chwilą dokonania spłaty został skonkretyzowany. W rezultacie niedozwolony (abuzywne) charakter tych postanowień został wyeliminowany. Tym samym został usunięty stan niepewności, który mógłby usprawiedliwiać interes prawny powodów. Oczywiście zupełnie inną kwestią jest ocena zastosowanych przeliczników przy spłacie kredytu, np. ze względu na zastosowanie spreadu walutowego. Jednakże kwestia ta powinna być rozważana w sprawie z powództwa o świadczenie (por. także wyroki SA w Białymstoku z 20 listopada 2012 r., I ACa 499/12 oraz z 5 lutego 2014 r., I ACa 801/13 oraz wyroki SN z 23 października 2013 r., IV CSK 142/13 i 19 marca 2015 r., IV CSK 362/14, w: Portal Orzeczeń Sądów Powszechnych).

Uznając, że rozwiązania przewidziane przepisami ustawy z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw uczyniły brak interesu prawnego powodów w ustaleniu nieważności części umowy lub abuzyność konkretnych jej postanowień, powództwo należało oddalić.

Oddalenie powództwa z powodu braku interesu prawnego w jego wytoczeniu czyni zbędnym szczegółowe odnoszenie się do pozostałych twierdzeń powodów.

SSO Sławomira Hańczewska